

מספק אין להקריב כי שמא יעשה את החטאת או את העולה שלא כדין. ואילו בפרק זה מתבאר הדין בדיעבד, אם עשה הכהן את כל העופות המעורבים בלי לשאול, או שעשה חלק מהעופות שהובאו לפניו כאילו היו כולם חובה בעוד שחלקם היו נדבה — כמה עופות כשרים בדיעבד וכמה פסולים.

במה דברים אמורים בהלכות שנשנו בשני הפרקים הקודמים, **בכהן הנמלך** כיצד לנהוג במצב של ספק.

אבל, אם אירע מעשה **בכהן שאינו נמלך**, אלא כשבאה לפניו תערוכת של קינים מכמה נשים או מכמה חובות — **אחת לזו ואחת לזו, שתים לזו ושתיים לזו, שלש לזו ושלוש לזו** [ואם היה נמלך היה מקבל הוראה לעשות רק מחצית הקינים, רבע לחטאת ורבע לעולה].

והוא לא נמלך, אלא **עשה את כולו למעלה** כד-א לעולה, הרי **מחצה** מהעופות שעשה למעלה **כשר**, שהרי מחצית העופות של כל אשה צריכה להעשות למעלה ויצאו כל הנשים ידי חובת עולה, ו**מחצה** של העופות של כל הנשים שהיה צריך להעשות למטה לחטאת **פסול** משום שנעשה למעלה.

וכמו כן, אם עשה הכהן את העופות **כולם למטה**, הרי **מחצה** העופות, שהן החטאות שנעשו למטה — **כשר**. ו**מחצה** העופות, שהיה צריך להעשות למעלה לעולה ונעשה למטה לחטאת — **פסול**!

ואם עשה הכהן את **הציבים למעלה והציבים למטה**, הרי יתכן:

א. מחצית העופות של כל אשה נעשו

אלו הם דברי חכמים, הסוברים כי הכל הולך אחר מין החטאת, ואין זה משנה אם החטאת קרבה ראשונה או העולה קרבה ראשונה.

בן עזאי אומר: במקרה שכזה, שהביאה קרבן משני מינים, **הולכין אחר העוף הקרב ראשון**!

והיינו, שאם קרבה החטאת תחילה מהתורים ולאחר מכן העולה מן בני היונה, צריך לכפול ולהשלים את הקן על ידי הבאת עולה מהתורים, מאותו המין שקרב תחילה.

ואם קרבה העולה תחילה מן בני היונה ולאחריה החטאת מן התורים, צריך לכפול ולהשלים את הקן על ידי הבאת חטאת מן בני היונה, שהוא המין שקרב תחילה.

האשה שהביאה חטאתה ולא הספיקה להביא עולתה, **ומתה** — יביאו **היורשין** שלה את **עולתה**, שהעולה היא דורון ואינה באה לכפרה ולכן אפשר להביאה לאחר מותה של האשה.

אבל, אם הביאה תחילה את **עולתה** ולא הספיקה להביא חטאתה, **ומתה** — **לא יביאו יורשין חטאתה** לפי שאין מביאין כפרה על המתים, וחטאת באה לכפרה.

הדרן עלך "קן סתומה"

פרק במה דברים אמורים

משנה א:

שנינו בשני הפרקים הקודמים את דיני תערוכת העופות, ואת ההלכות אשר בהם

למעלה ומחצית העופות של כל אשה נעשו למטה, ויצאו כל הנשים ידי חובתן.

ב. כל העופות של אשה אחת נעשו למעלה, ונפסלו מחצית עופותיה שצריכים להעשות לחטאת. וכמו כן, כל העופות של האשה השניה נעשו למטה, ויצאה ידי חובתה במחצית העופות שצריכים להעשות חטאת, והפסידה את מחצית העופות שצריכים להעשות עולה.

ג. חלק מהעופות של כל אשה נעשה למעלה, וחלק מהעופות של כל אשה נעשה גם למטה.

ובסך הכל, יתכן ונפסלו, לכל היותר — מחצית מהעופות!

ולכן, את העופות שנעשו למעלן — מחצה כשר ומחצה פסול.

ואת העופות שנעשו למטן — מחצה כשר ומחצה פסול.

ולכן יביאו שתי הנשים עוד שלש עולות ועוד שתי חטאות [הגירסא ברא"ש לפנינו היא שש עולות, אבל בדפוסים אחרים הגירסא ברא"ש היא שלש עולות, והיא הנכונה], ויתנו ביניהן שיעלו שלשת העולות — או לאשה שלא יצאה כלל, או לשתייהן, לכל אחת כמספר העולות שצריכה עדיין, או שהן תהיינה נדבה.

ושתי החטאות יבואו על הספק, כדין חטאת העוף הבאה על הספק.

ואין צורך בהבאת שלש חטאות, כי במצב של ספק מביאים חטאת העוף אחת בלבד [על כמה וכמה חיובים!] כדי להכשירה לאכול בקדשים, ומהני לה להכשירה כמו

שמהני טבילה אחת לכמה טומאות. אבל אין מביאים מספק חטאות העוף נוספות כדי לצאת ידי חובת חטאת.

ושמא תאמר: הרי ודאי שאחת מהן כבר הוכשרה לאכול בקדשים, שהרי מחצת העופות נעשתה לחטאת והכשירה לפחות אחת מהם, ואם כן מדוע לא יביאו שתייהן רק חטאת אחת על הספק, ויתנו ביניהן שתעלה החטאת הבאה על הספק לזאת שלא התכפרה כלל [על הצד שיש אחת כזאת]?

תשובתך: אין מתנים על חטאת העוף הבאה על הספק, כי כל אדם המסופק חייב להביאה על ספיקו הוא! [ועיין בחידושי מרן רי"ז הלוי בהלכות מחוסרי כפרה].

משנה ב:

היו בתערובת קן אחת לאשה זו ושתיים קינים לזו ושלוש לזו ועשר לזו ומאה לזו.

הרי אם לא נמלך הכהן אלא,

עשה כולם למעלה —

מחצה העופות שהיה מיועד לעולה כשר.

ומחצה העופות שהיה מיועד לחטאת פסול.

ואם עשאן הכהן כולן למטה —

מחצה כשר, ומחצה מחצה פסול.

ואם עשאן הכהן חציה למעלן וחציה למטן —

המרובה כשר ורק המועט פסול.

זה הכלל:

כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקינים

א. מעופותיה של האשה מעוטת העופות, נפסלו מחצה העופות, מאחר שיתכן ונעשו כולם למעלה או כולם למטה.

ב. גם מעופותיה של מרובת העופות נפסלו עופות בדיוק כמספר העופות שנפסלו ממעוטת העופות, ולא יותר.

ג. וביחד, נפסלו עופות כמנין המיעוט, והוכשרו עופות כמנין המרובה.

ולדוגמא: עשר קינים שהתערבו במאה קינים, הרי לפנינו תערובת של מאה ועשר קינים.

ואם נחלקם ונעשה חצי למעלה וחצי למטה, יהיו בכל מקום חמשים וחמש קינים.

ומתוך החמישים וחמש הרי לכל היותר שייכים עשרה קינים לבעלת מיעוט הקינים והיתרה של ארבעים וחמש לבעלת רוב הקינים.

ונמצא שתשעים קינים של בעלת רוב הקינים הן כשרות בודאי, שהרי ודאי לנו שנעשו מתוכם לפחות ארבעים וחמש למעלה לעולה ולפחות ארבעים וחמש למטה לחטאת.

ומתוך עשרת הקינים האחרות, שאנו מסופקים בהם שיתכן וכל העשר נעשו למעלה או למטה, גם כן יש לנו להכשיר חצי מהעופות, כדין קינים שנעשו כולם למעלה או כולם למטה.

ואם כן, יש לנו להוסיף חמשה קינים כשרות למנין תשעים הקינים, וביחד תשעים וחמש.

ומעשרת קיניו של בעלת מיעוט הקינים, שיתכן ונעשו כולם למעלה ויתכן ונעשו כולם למטה, גם יש להכשיר מחצה, כאמור, כדין קינים שנעשו כולם למעלה או למטה.

באופן שלא יהיו עופות משל אשה אחת [והיינו, של אף אשה] חייבים להעשות בין למעלה בין למטה, אלא אתה יכול לחלוק את העופות של כל הנשים באופן שכל עופותיה של אשה אחת יהיו למעלה או למטה. וחלוקה שכזאת יכולה להעשות רק כשהיחס בין העופות של שתי הנשים הוא שווה בשווה.

שאו יש לחשוש שאכן כך אירע, שעשה הכהן את כל עופותיה של האחת למעלה ואת כל עופותיה של השניה למטה. ולכן, מחצה כשר ומחצה פסול, שלכל אחת נפסלו מחצית עופותיה.

שהרי זאת שנעשו כל עופותיה למעלה הפסידה את מחצית עופותיה שהיו צריכים להעשות למטה לחטאת, וזאת שנעשו כל עופותיה למטה לחטאת הפסידה את מחצית עופותיה שהיו צריכים להעשות למעלה לעולה.

וכל מקום שאין אתה יכול לחלוק את הקינים אלא עד [והיינו, דוקא באופן] שיהיו חייבים העופות משל אשה אחת מבין שתי הנשים להעשות בין למעלה בין למטה —

והיינו, בכל מקום שהיחס בתערובת אינו שווה, אלא רוב העופות הם של אשה אחת ומיעוט של האחרת, שאז אם יעשה את כל העופות שבתערובת מחצה למעלה ומחצה למטה, בהכרח שיהיו עופותיה של האשה בעלת מספר העופות המרובה גם למעלה וגם למטה, שהרי הם מרובים יותר ממחצית!

אז המרובה כשר ורק המועט פסול.

והחשבון הוא כך:

וביחד יש להכשיר מאה קינים מתוך מאה ועשר. והיינו כמספר המרובה שבתערובת.

והחישוב הוא פשוט: המיעוט שהתערב ברוב משבש את החלוקה השווה של הרוב ללמעלה ולמטה – לפי מספר מיעוט העופות.

ומספר העופות הזוה פסול לכל היותר בחציו, בין בעופות המיעוט ובין בעופות הרוב שהשתבשו כנגדו.

שהרי כל השיבוש הוא רק בכך שאם כל עופות המיעוט נעשו למעלה, בהכרח שכמספר הזוה בעופות הרוב לא התחלק בשווה, אלא התרכזו כולו למטה. או להיפך. והרי כשנעשו כולם למעלה או למטה – חצים כשר!

משנה ג:

ואם היתה התערובת: **חטאת** לאשה זו ועולה לאשה זו, הרי אם **עשה כולן למעלן** – **מחצה**, העולה, **כשר**, ו**מחצה**, החטאת, **פסול**.

וכן אם עשאן **כולן למטה** – **מחצה כשר** ו**מחצה פסול**.

אבל, אם עשה **חציה למעלן וחציה למטן** – **שתיהן פסולות!**

שאני חושש ואומר: שמא **חטאת קריבה** ל**מעלן** ועולה ל**מטן**, ונפסלו שתיהן.

משנה ד:

ואם שתי נשים הביאו ביחד שלשה קינים, כאשר:

בקן הראשונה היו **חטאת** שיוחדה לאחת מהן, ועולה שיוחדה לאשה השניה.

הקן השניה היתה קן **סתומה**, שלא קבעו בה עוף לחטאת ולעולה, ואף לא ייחדו כל עוף לכל אחת מהן.

ואילו הקן השלישית היתה קן **מפורשת**, שבשעת הלקיחה קבעו בה איזה עוף יהיה עולה ואיזה חטאת, אך לא ייחדו את העופות לכל אחת מביניהן.

והכהן **עשה כולן למעלן** –

מחצה [העולות שבקן הראשונה והשלישית ואחד העופות מהקן הסתומה] – **כשר**.

ו**מחצה** [החטאות שבקן הראשונה והשלישית ואחד העופות שבקן הסתומה] – **פסול**.

ואם עשאן **כולן למטה** – **מחצה כשר** ו**מחצה פסול**, כדין עשאן כולן למעלה.

ואם עשה **חציה למעלן וחציה למטן** – **אין כשר אלא סתומה**. שנפסלו כל העולות והחטאות מהחשש שלא עשאן במקומן הראוי ורק הסתומה נעשתה כדין.

ו**היא**, הקן הסתומה, **מתחלקת ביניהן**, לאחת היא עולה לחובת עולה ולשניה לחובת חטאת. ויביאו שני עופות נוספים ויעשו אחד חטאת ואחד עולה ויתנו ביניהן שהחטאת עכשו תעלה למי שחייבת עדיין חטאת, והעולה תעלה למי שחייבת עדיין עולה.

משנה ה:

עופות חטאות שנתערבו בעופות חובה סתומים, ביחס שווה, שהיו מחצית העופות

חטאות ומחצית העופות חובה סתומים, והקריבן הכהן חציים למעלה וחציים למטה [כדלעיל] — **אין כשר** מכל העופות שבתערובת **אלא** רק **מנין החטאות שבקיני החובה** הסתומות.

ולדוגמא: אם התערבו שתי חטאות בשני עופות חובה [שהם קן אחד], כשהיחס בתערובת שוה, ועשה הכהן מחציתם למעלה ומחציתם למטה הרי רק חטאת אחת כשרה, כמנין החטאת שבקן החובה.

שכיון שהיה היחס בתערובת שוה יש לנו לחוש שנעשו למעלה כל עופות החטאת שהתערבו, ונפסלו בכך. ולמטה נעשו כל עופות החובה הסתומים, ומהם יש להכשיר רק אחת לחטאת, שהיא כמנין החטאות שבקן החובה.

שהרי כשעושים למטה קן סתומה, מחצית ממנה היא חטאת כשרה ומחצית עולה פסולה. כי משנעשית מחצית העופות לחטאת נקבעת כנגדה המחצית השניה לעולה, וכיון שנעשתה למטה הרי היא פסולה.

ודוגמא נוספת: אם התערבו שש חטאות בששה עופות חובה סתומים [שהם שלשה קינים] אין כשרים מהם אלא שלש חטאות, כמנין החטאות שבקיני החובה,

שכיון שהיה היחס בתערובת שוה יש לחוש שמא נעשו כל ששת החטאות שהתערבו, למעלה, ונפסלו בכך, וכל עופות החובה הסתומים נעשו למטה, ולכן חציים חטאות כשרות וחציים עולות פסולות.

אך אם התערבו העופות ביחס של עופות **חובה שנים בחטאת** אחת [דהיינו, שהיו

עופות החובה פי שנים מעופות החטאת] — הרי **מחצה** העופות שבתערובת **כשר**, ומחצה **פסול**.

וכגון שהתערבו שתי חטאות בארבעה עופות חובה [שביחד הם ששה עופות], ועשה הכהן חציים למעלה וחציים למטה, הרי יש לחשוש שמא בתוך שלשת העופות שהוא עשה למעלה נכללו שתי החטאות, ונפסלו בכך.

והעוף השלישי הוא עוף חובה, ועלה לשם עולה.

ואז, שלשת העופות שעשה למטה הם עופות חובה, ושנים מהם [שהם מחצית עופות החובה] נעשים בכשרות למטה לחטאת, והשלישי שצריך להעשות עולה נפסל בעשייתו למטה.

ונמצא ששלושה עופות מתוך הששה [אחד עולה ושתיים חטאת], והיינו מחצית, כשרים. והמחצית השניה פסולה.

כי במקרה כזה, שהחובה היא פי שנים מהחטאת, תמיד יש לחשוש שעופות החטאת שהתערבו נפסלו, ואילו כל העופות הכשרים נעשו מתוך עופות החובה.

ואם התערבו העופות ביחס של **חטאת שנים בחובה** אחת [והיינו שהיו עופות החטאת פי שנים מעופות החובה], הרי רק מספר עופות שהוא כמו **המנין** של העופות **שבחובה** — **כשר**.

וכגון שהתערבו שני עופות סתומים [שהם קן אחת] בארבע חטאות — אין כשרים מכל ששת העופות המעורבים אלא רק שתי חטאות בלבד, כמנין עופות החובה.